

جرم پولشویی و تبیین عوامل شیوع و گسترش آن در جوامع

مهدی احمدی جویباری

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

با پیشرفت روزافزون علم و تکنولوژی در هزاره سوم و عصری که آن را انقلاب الکترونیک و انفجار اطلاعات خوانده اند دلیل تنوع و ازدحام وسایل ارتباط جمعی و تبادل سریع اطلاعات بین مردم سراسر دنیا، جهان بمثابة دهکده ای کوچک خوانده میشود که بنا به آن نظریه دهکده جهانی مطرح گردیده است که این انقلاب و تحول عظیم اثرات شگرف خود را در روابط فیما بین جوامع بشری در عرصه های مختلف از جمله اقتصاد هویدا نموده است نظریه دهکده جهانی، بالتبع جهانی شدن حقوق رانیزی می طلبد چراکه امروزه با گسترش فرایم فراملی و جرایم جدید سازمان یافته که آثار مخرب و شوم آن سراسر جهان را تحت تاثیر قرار داده است، لذا بدین منظور بسیاری از کشورهای جهان در عرصه بین المللی سعی نموده اند تا قوانین ملی و داخلی خود را با سیاست جنایی بین المللی هماهنگ و همراه سازند تا بدین نحو جلوی شیوع و گسترش جرایم سازمان یافته فراملی گرفته شود چراکه ارتکاب و وقوع آن در هر نقطه از جهان، بر شریان اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، و اجتماعی سایر کشورهای جهان تاثیرات نامطلوب خواهد گذاشت. امروزه جهانی شدن حقوق غالباً در قلمرو اقتصادی نمود بیشتری یافته است. باید اذعان داشت که متأسفانه به تبع پیشرفت و رشد روزافزون علم و تکنولوژی در عرصه های مختلف از جمله اقتصاد و تجارت الکترونیک طرق سوء استفاده از این امکانات و به عبارتی اقدامات مجرمانه از سوی مجرمین و تبهکاران نیز متنوع و پیچیده تر گردیده است تاجایی که اقتصاد دنیا و بازارهای مالی و تجارت جهانی را تحت الشعاع خود قرار داده و صدمات شدید و جبران ناپذیری را بر شریان اقتصاد کشورها در عرصه ملی و بین المللی وارد آورده است. جرم پولشویی یا تطهیر پول از مهمترین این جرایم بشمار میرود که نه تنها جرمی ملی بلکه در زمره جرایم سازمان یافته فراملی بشمار میرود لذا عدم برخورد جدی با جرم پولشویی از سوی نهادهای نظارتی و قضایی داخلی و همچنین نهادهای بین المللی موجب جسارت و تجری تبهکاران جرایم منشاء و تکرار جرایم مزبور و ایجاد اختلال و فساد گسترده مالی و اقتصادی و تجاری در سطح ملی و بین المللی می گردد.

کلمات کلیدی: جرم پولشویی، دلایل و اهداف، مراحل پولشویی، جرایم منشاء، کنوانسیون بین المللی، جرم فراملی.

مقدمه

تعاریف متعددی از جرم پولشویی ارائه گردیده است. جرم پولشویی روی دیگر یا نیمرخ مالی فعالیت های بزهکارانه است که در آن عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه و غیرقانونی طی روندی درمجاری قانونی تطهیر و پاک می شود. عبارت دیگر پولشویی فرایندی است که طی آن پول غیرقانونی یا کثیفی که حاصل فعالیت های مجرمانه مانند قاچاق موادمخدر و مواد روان گردان، قاچاق اسلحه و کالا، قاچاق انسان، رشوه اخاذی و کلاهبرداری است در چرخه ای از فعالیت ها و معاملات با گذر از مراحل شسته و به پول قانونی و تمیز تبدیل میشود. در تعریفی دیگر بیان شده پولشویی فرایند پنهان کردن ماهیت واقعی درآمد نامشروع و غیرقانونی برای دادن ظاهر قانونی به اینگونه درآمدهاست. جرم پولشویی اصولاً مرتبط با جرم منشأ بوده و در راستای آن تحقق می یابد به هر حال هدف و انگیزه بزهکاران از ارتکاب جرم پولشویی علی الاصول بهره برداری و انتفاع از عواید حاصله از فعالیت های غیر قانونی و جرم منشأ می باشد تا در این راستا به جهت درامان ماندن از مراجع پلیسی و قضائی بتوانند درآمد و پول تطهیر شده ناشی از جرم منشأ بهره مند گردند. مرتکب جرم پولشویی ممکن است همان مرتکب جرم مقدم یا منشأ باشد یا در مواردی شخص یا شاخصی غیر از مرتکبین جرایم منشأ بطور آگاهانه یا ناآگاهانه عواید و جوه حاصله از جرایم مقدم یا منشأ را وارد سیستم اقتصادی کشورها کرده و در نتیجه مرتکب جرم پولشویی شخصی غیر از فاعل جرم منشأ باشد. نکته قابل ذکر آنست که گسترش پدیده پولشویی نشان دهنده گسترش و شیوع فساد در جوامع در سطح ملی و بین المللی دارد. لذا چنانچه جلوی این قبیل فعالیتهای مجرمانه گرفته نشود چه بسا صدمات جبران ناپذیری را بر بدنه اقتصادی و سیاسی دولتها وارد می آورد. هدف از این پژوهش آشنایی با جرم پولشویی بلحاظ اهمیت آن و مخاطرات و آثار زیانباری که در مسائل سیاسی و اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها در عرصه ملی و بین المللی دارد بوده و سعی شده تاراههای مبارزه با این جرم را نیز که به نوعی اعتبار دولتها را در عرصه بین المللی خدشه دار می سازد بیان گردد.

ادبیات تحقیق

مدل پیشنهادی تحقیق شامل علل ایجاد جرم پولشویی و عوامل شیوع و گسترش آن در جوامع و ضرورت جرم انگاری مستقل در خصوص این جرم علی رغم وابستگی آن به جرایم منشأ بوده که بدلیل اهمیت و مخاطرات جدی ارتکاب این جرم در سطح ملی و فراملی و توصیه های موکد سازمانهای بین المللی و سازمان ملل متحد در خصوص ضرورت جرم انگاری این پدیده در قوانین موضوعه کشورها و فراملی محسوب نمودن این جرم و ضرورت برخورد جدی با مرتکبین این جرم می باشد که عدم رعایت این امور امنیت ملی و بین المللی کشورها را به مخاطرات جدی مواجه می سازد. در این بخش به معرفی متغیرهای تحقیق پیرامون جرم پولشویی می پردازیم و خلاصه ای در مورد پیشینه و علل ایجاد این جرم مطالبی را بیان خواهیم کرد.

بخش اول:

بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی جماعتی از دولتمردان درهیک از جمهوری های آن و بخصوص در روسیه و اکراین گروههایی را تحت عنوان "گروههای با منفعت یکسان" یا "مافیای روس" تشکیل دادند و بخش عظیمی از منابع مردم این سرزمین را به شکل غارت و چپاول به غرب منتقل کردند تا جایی که گفته میشود در پنج سال اول فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی بیش از سی میلیارد دلار پول به کشورهای غربی بویژه آمریکا و انگلیس حواله شده است توانایی بالقوه و بالفعل این باند مافیائی در دستیابی بوسایل الکترونیکی، دانش جهانی و مهارت های کاربردی تشکیلاتی موجب گردید که سیطره این باند تبهکاری بر اروپای شرقی و بخشهای وسیعی از جهان غرب بلامنازع شود تا جایی که مافیای سنتی آمریکا و اروپا در مقابل آن تسلیم و سرانجام یک ادغام جهانی بنام "سرمایه داری جنایی" در مقابل "سرمایه داری جهانی" بوجود آید و جابجایی منابع مالی (وجوه نقد) از طریق تجارت الکترونیک و کارتهای اعتباری باعث شده بود که یافتن رد پای این مافیای سرمایه داری آسان نباشد. پولشویی نوعی فساد مالی است که چنانچه در جرایم کم اهمیت تر داخلی بعنوان جرایم منشأ اتفاق افتد و راهکار جدی و قاطع

جهت مبارزه با آن توسط مراجع قانونی وقانونگذاری ارائه نگردد وبنوعی جلوی آن گرفته نشود خود عاملی جهت تشویق وترغیب بیشتربزهکاران به ارتکاب جرایم منشأ درسطح گسترده تر خواهد بود که این امر آثار شوم خود را برمسائل اقتصادی وسیاسی واجتماعی و...کشورها گسترده تر خواهدکرد. حال چنانچه این فساد مالی درسطح وسیع تر ودرسطح فراملی وبین المللی صورت گیرد تبعات منفی بسیاری در سطح بین المللی بردولتها وملتها بار خواهد کرد.لذا می طلبد دولت جمهوری اسلامی ایران که مبارزه با فساد رادسرلوحه کار خود قرارداده است باجدیت هرچه تمام تر به مبارزه جدی با این جرم برخیزد چراکه چنین فسادی مانع رشد وتوسعه اقتصادی شده وآزادی های مشروع را محدود ومنافع ملی را نیز تهدید می نماید. جرم پولشویی بعنوان فساد مالی عارضه ای است که مسیر قانونی معاملات ومبادلات را چه درداخل کشورها چه درخارج کشورها ودرعرصه بین المللی مخدوش ونقض مینماید هرچه فساد مالی درحاکمیت کشورها ودولتها بیشتر باشد نشان دهنده ضعف جدی در عملکرد ونظام ناکارآمد وساختار معیوب آن دارد بعبارت دیگر وجود فساد مالی گسترده در حاکمیتها ودولتها ناشی از عواملی چون ضعف شدید مقررات بانکی ومالی وضعف نظارتی وسیستمی مراجع انتظامی وقضائی وتورم قوانین کیفری و تعددمراجع قانون گذاری ودرنتیجه ضعف سیستم تقنینی وعمکرد ضعیف قوای اجرایی ودرکل ناشی از نظام ناکارآمد دارد که این امر منتج به بی عدالتی درتوزیع سرمایه ومزایا ونیز هزینه های عمومی گردیده ووبالتبع منافع عمومی مورد بی توجهی قرار می گیرد.لذا برحاکمیتها ودولتها لازم است جهت جلوگیری از انحطاط وكسر حیثیت در عرصه بین المللی به مبارزه جدی وهمه جانبه با فساد های مالی از جمله پولشویی بپردازند ضرب المثلی آفریقایی دراین امرووجود دارد که میگوید"اگرفساد را متوقف نکنید فساد شمارا متوقف خواهد کرد"آنچه مسلم است آن است که هرچه میزان فساد مالی در کشوری بیشتر باشد به همان نسبت میزان توسعه اقتصادی وسرمایه گذاری درآن کشور کمتربوده وبدلیل ضعف نظارتی وتقنینی وبی ثباتی تمایل به سرمایه گذاری خارجی نیز وجود نخواهد داشت.چراکه بین فسادمالی درکشورها وسرمایه گذاران خارجی وبالتبع رشد اقتصادی رابطه عکس وجوددارد بدین نحوکه هرچه میزان فساد مالی درکشوری بیشترباشدمیزان سرمایه گذاری خارجی وتمایل به آن کمتر شده ودرنتیجه مانع رشد اقتصادی خواهدبود لکن هرچه میزان فسادمالی درکشوری کمترباشد نشاندهنده سلامت بیشتر سیستم ونظام حاکم کشورها بوده ودرسایه این فضای امن بدلیل اعتمادکشورهای خارجی تمایل به سرمایه گذاری مستقیم خارجی بیشتر شده وبالتبع بالندگی ورشد اقتصادی کشور را درپی خواهدداشت هرچه میزان فساد مالی درکشوری بیشترباشد میزان فقروفاصله شدید طبقاتی میان اقشار جامعه درآن کشور بیشتر خواهدبود.لذا چنانچه توسط نظام حاکم برکشورها تدابیر پیشگیرانه درمورد فسادهای مالی از جمله جرم پولشویی اتخاذ نگردد وجلوی ارتکاب چنین جرایمی گرفته نشود این فساد منجر به فسادهای مالی بیشتر وگسترده تر خواهدگردید که بالتبع مانع سرمایه گذاری وقانونی ومشروع می گردد. درمورد چگونگی پیدایش جرم پولشویی (money laundering) نظرات متفاوتی از سوی اندیشمندان ارائه گردیده است که شامل:نظریه اول: گروهی معتقدند که سابقه پولشویی به هزاران سال پیش باز می گردد یعنی زمانی که بازرگانان برای پیشگیری از تصاحب ثروت خود توسط حکام آن را پنهان میکردند یا تجار وبازرگانان چینی که علاوه بر مخفی نمودن اموال ودارائی های خویش مبادرت به جابجائی آنها می نمودند نظریه دوم: گروهی دیگر معتقدند این اصطلاح از دهه ۳۰ بوجود آمد یعنی زمانی که دولت آمریکا قمار را ممنوع اعلام کرد وبدین علت برای اولین بار "ال کاپون" رهبر افسانه ای مافیا برای مخفی نمودن وجوه سرقتی از بانکها وعواید حاصله از قمارخانه های خود وهمچنین سرمایه ووجهی که در اثر ارتکاب جرایمی چون فحشا،اخاذی،قاچاق موادالکلی و...بدست آورده بود اقدام به خرید رختشوی خانه هایی نمود تا بدن طریق منشأ غیرقانونی عواید ومنافع حاصله از جرایم ارتکابی را پنهان سازد. نظریه سوم:عده ای معتقدند اصطلاح پولشویی به این علت بکاربرده شده است که پول کثیف وعواید حاصل از اعمال مجرمانه با منشأغیرقانونی ونامشروع در اثر انجام عملیات نقل وانتقالات متعدد تمیز وشسته شده وبه اموالی پاک وقانونی ومشروع تبدیل میگرددند بدین معنی که همانطور که دررختشوی خانه ها البسه کثیف شسته وپاک میگردند دراینجانباز عواید وپولهای کثیف ونامشروع حاصله از فعالیتهای نامشروع وجرایم منشأ به پول تمیز ومشروع تبدیل میگردد. اصطلاح پولشویی نخستین بار بوسیله محققان دردوران ریاست جمهوری نیکسون ودر جریان رسوایی واترگیت درسال ۱۹۷۳مورد استفاده قرارگرفت وسپس درسال ۱۹۸۲نخستین بار قالب قانونی پیدا نمود وبدلیل افزایش این جرم

در سطح بین‌المللی و شیوه‌های نوین تبهکاران و آثار و پیامدهای ناگوار و مخرب آن بتدریج بدلیل حساسیت و فراگیری آن مورد پذیرش کشورها قرار گرفته و در سطح بین‌المللی مطرح گردید تا جایی که طبق آمار میزان پولشویی و حجم سالیانه پولهای شسته شده ۵٪ تولید ناخالص داخلی جهان را دربرمی‌گیرد. هم‌اکنون طبق برآوردهایی که به عمل آمده حجم این پولشویی از ۱۲۰ میلیارد تا ۵۰۰ میلیارد دلار در سال متغیر است لذا بدلیل گسترش روزافزون این معضل بزرگ و آشفتگی اقتصادی در عرصه ملی و بین‌المللی و متاثر شدن کشورها از پیامدهای ناگوار این جرم مجامع و سازمانهای بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد، سازمان همکاری اقتصادی و توسعه و جامعه اروپایی و سازمان کشورهای آمریکایی و بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول مترصد وضع قوانین و مقررات فراگیر پیرامون جرم پولشویی گردیدند که از مهمترین قوانین و مقررات مربوطه به این جرم را در اسناد بین‌المللی میتوان به موارد زیر اشاره کرد: (۱) توصیه شورای اروپا به سال ۱۹۸۰

(۲) کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با قاچاق مواد مخدر و روانگردان معروف به کنوانسیون وین، مصوب ۱۹۸۸

(۳) اعلامیه کمیته بازل در دسامبر ۱۹۸۸

(۴) کمیته مبارزه با پولشویی سال ۱۹۸۹

(۵) منشور اتحادیه اروپا سال ۱۹۹۰

(۶) قطعنامه سازمان بین‌المللی کمیسیون اوراق بهادار سال ۱۹۹۲

(۷) اعلامیه کنفرانس بین‌المللی کومایور در ایتالیا سال ۱۹۹۴

(۸) کنوانسیون راجع به تطهیر بازرسی، توقیف و مصادره درآمدهای ناشی از جرم توسط شورای اروپا در استراسبورگ سال ۱۹۹۰

(۹) تدوین ۴۰ توصیه از سوی سازمان FATF سال ۱۹۹۰

(۱۰) دستورالعمل اروپایی ۱۰ ژوئن درباره جلوگیری از استفاده از سیستم مالی بمنظور پولشویی که توسط شورای وزیران اقتصاد و دارائی اروپا بتصویب رسید سال ۱۹۹۱

(۱۱) کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از تامین مالی تروریسم سال ۱۹۹۹

(۱۲) برنامه بین‌المللی سازمان ملل برای کنترل مواد مخدر سال ۱۹۹۶

(۱۳) کنوانسیون پالمو سال ۲۰۰۰ در مورد تطهیر پول علیه جنایات سازمان یافته فراملی

(۱۴) قطعنامه ۱۳۳۳ در مورد انسداد وجه و سایر منابع اسامه بن لادن و سازمان القاعده ۱۹ دسامبر سال ۲۰۰۰

(۱۵) قانون ضد تروریسم ایالات متحده آمریکا و پولشویی

(۱۶) قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد مصوب ژوئن سال ۱۹۹۸

(۱۷) کنوانسیون ملل متحد به منظور مبارزه با فساد (مریدا) به سال ۲۰۰۳

(۱۸) قانون عایدات جنایی مصوب ۲۰۰۲

جفری رابینسون در مورد فرآیند جرم پولشویی چنین بیان میدارد: "این اتفاق (پولشویی) مانند سنگی است که درون حوض انداخته شود، لحظه ای فرو میرود، لحظاتی امواج دیده میشوند و هنوز میتوانید نقطه ای را که سنگ به آب خورده است پیدا کنید اما هر اندازه که سنگ بیشتر فرو میرود چین و شکن آب محو میشود تا زمانی که سنگ به کف حوض میرسد و دیگر آثار و علائمی از آن باقی نمی ماند و شاید پیدا کردن سنگ غیر ممکن شود این دقیقاً همان وضعی است در ارتباط با پول تطهیر شده انجام می گردد.

مدل و فرضیه های تحقیق

فرضیه شماره ۱: جرم پولشویی جرمی است که تحقق آن منوط به ارتکاب جرایم منشاء می باشد.

فرضیه شماره ۲: کنوانسیونهای بین المللی و سازمان ملل متحد موتور محرک کشورهای جهت مبارزه با پدیده پولشویی محسوب می گردند.

فرضیه شماره ۳: پدیده پولشویی غالباً در کشورهای توسعه یافته و کارنظارتی و قوانین موضوعه آن بالاخص در امریپولی و بانکی ضعیف می باشد

در پدیده پولشویی، مجرمین و تبهکاران چه در جرایم ساده داخلی و چه در جرایم گسترده و سازمان یافته فراملی از جمله جرایم قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا و ارز، قاچاق انسان، کلاهبرداری، اختلاس و ارتشاء، تروریسم، و... بعنوان جرم منشأ باهدف وانگیزه بدست آوردن سود و منافع و عواید حاصله از جرایم ارتكابی منشأ بلحاظ اینکه فعالیتهای غیر قانونی و نامشروع آنان فاش نگردد و از منظر دستگاه عدالت کیفری پنهان بماند، منافع و پولها و عواید حاصله از ارتكاب جرایم منشأ را با انجام اقدامات و عملیات و معاملات پیاپی و متعدد که ظاهراً مشروع و قانونی است اقدام به تطهیر پول و عواید نامشروع نموده تا بدین طریق هم در اثر ارتكاب جرایم منشأ در چنگال دستگاه عدالت کیفری قرار نگیرند و از این جهت مصون بمانند و هم اینکه بتوانند با خیال آسوده به هدف خویش از ارتكاب جرایم منشأ که همان بهره برداری از عواید و منافع و پولهای حاصله از ارتكاب جرایم منشأ است دست یابند. سر منشأ مقررات موضوعه در اسناد بین المللی در خصوص مبارزه با جرم پولشویی، کنوانسیون وین مصوب سال ۱۹۸۸ در خصوص قاچاق مواد مخدر و مواد روانگردان بوده است. چراکه جرم پولشویی در ابتدا در مقررات و اسناد بین المللی در خصوص جرم قاچاق مواد مخدر مطرح بوده است و در نیم قرن اخیر دغدغه اصلی کشورها و مجامع بین المللی در خصوص فساد مالی و پولشویی در مورد جرایم قاچاق و مواد مخدر بوده است لکن بعدها بدلیل شیوع پدیده پولشویی و گستردگی آن در جرایم دیگر بتدریج اجماع عمومی به تعلق پدیده پولشویی بر جرایم منشأ دیگر غیر از قاچاق مواد مخدر نیز تسری پیدا کرد بعنوان مثال: کنوانسیون وین مصوب سال ۱۹۸۸ صرفاً به موضوع پولشویی و تطهیر پول و عواید حاصله از ارتكاب جرم قاچاق مواد مخدر پرداخته بود در حالی که بعدها در اسناد بین المللی از جمله کنوانسیون پالرمو سال ۲۰۰۰ میلادی پولشویی و عواید و منافع حاصله از کلیه جرایم سازمان یافته فراملی را نیز جرم اعلام نموده است. نکته لازم بذکر آنست که در کنوانسیون پالرمو اعتقاد بر تغلیظ برخورد با مجرمین پولشویی داشته لذا بدین منظور سوءنیت را در جرم اخیر مفروض داشته است و تاکید شده که برخلاف اصول کلی حقوقی و بلحاظ اهمیت این جرم، اماره مجرمیت را بر اصل براءت مقدم دانسته است. همچنین آمریکای شمالی قوانین ضد پولشویی را علیه کلیه جرایم از جمله فساد و رشوه خواری نیز تسری داده است در قطعنامه ای که در ژوئن سال ۱۹۹۸ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد بتصویب رسید پیش بینی گردیده بود که سالانه بیش از ۲ میلیارد دلار پول در سراسر جهان مورد پولشویی و تطهیر قرار می گیرد. آثار شوم جرم پولشویی و تاثیر مخرب آن بر جنبه های مختلف سیاسی و فرهنگی، اجتماعی و بالاخص اقتصادی و بازار مالی کشورها و در کل آثار منفی آن بر اعتبار و حیثیت بین المللی کشورها موجب گردید تا کشورهای توسعه یافته جهان با آگاهی از این امر در سریعترین زمان اقدام به تدوین قوانین و مقررات در این زمینه نموده و با اتخاذ تدابیر و سیاست جنائی که هم جنبه پیشگیرانه و بازدارنده داشته و هم جنبه مجازات کیفری، راهها را بر ارتكاب

جرم پولشویی برای تبهکاران ناهموار و ناامن سازند که اتخاذ چنین تدابیر نظارتی شدید در مبارزه قاطع علیه جرم پولشویی موجب گردیده تا پولها و عواید حاصله از فعالیتهای مجرمانه توسط تبهکاران به کشورهای گسیل گردد که یا سازوکار نظارتی و قوانین موضوعه آن در این زمینه ضعیف بوده یا اصولاً مقررات قاطع و پیشگیرانه در این خصوص نداشته اند. در این راستا در سالهای اخیر بالغ بر ۵۰ قانون ضد پولشویی از تصویب گذشته است. بعنوان مثال در آمریکای شمالی ایالت متحده آمریکا بعنوان پیشتاز این اقدام اولین کشوری بوده است که پولشویی را بعنوان یک جرم کیفری در قوانین موضوعه داخلی خود بعنوان قانونی کلی و عام بتصویب رسانید قانونی تحت عنوان قانون کنترل پولشویی مصوب ۱۹۸۶ money laundering control ACT1986 که در آن تطهیر عواید حاصله از برخی جرایم از جمله قاچاق مواد مخدر را جرم دانسته است. و سپس به تبعیت از آن کشورهای کانادا و مکزیک نیز به قانون ضد پولشویی پیوسته و مقرراتی را در مبارزه با این جرم به تصویب رساندند. از جمله نقشهایی که مجامع و سازمانهای بین المللی مجری قانون در کشورهای توسعه یافته بر عهده دارند جمع آوری اطلاعات در خصوص معاملات مشکوک و همچنین پیگیری و تعقیب افراد و سازمانهای موجود در کشورهای توسعه یافته میباشد که در کشورهای در حال توسعه به فعالیتهای غیرقانونی و سوداگری میپردازند بعنوان مثال در زمینه تجارت بین المللی ایالات متحده آمریکا میتوان قیمت متوسط کالاهای این کشور را باقیمت متوسط همین کالاها که مجرای دادوستد ایالات متحده آمریکا با کشورهای معین ثبت شده است مقایسه کرد و در واکاوی این امر میتوان اطلاعاتی در خصوص فاکتور نویسی کم و زیاد را جستجو کرد که این اطلاعات توسط مقامات ذیصلاح ایالات متحده آمریکا جهت هدایت تحقیق مورد بررسی و تدقیق قرار گرفته است. مجرمین و تبهکارانی که اقدام به پولشویی مینمایند غالباً در پی کشورهای هستند که قوانین ضد پولشویی در آنها ناکارآمد و ضعیف است چراکه در اینصورت خود را مصون از پیگرد دستگاه عدالت کیفری می بینند، کشورهای که دچار ضعف نظام مالی و بانکی هستند بعنوان نمونه کشورهای می توان نامبرد که بانکها و موسسات مالی آن مجوز پنهان نگه داشتن هویت سپرده گذاران و مشتریان خود را دارند تا بدینوسیله پولها و عواید حاصله از جرایم منشأ بوسیله آن بانکها و موسسات مالی به بانکهای بین المللی و بازارهای مالی سراسر دنیا منتقل گردند که در نتیجه این عمل پیگرد و یافتن منشأ غیرقانونی عواید و پولهای کثیف دشوار خواهد گردید. سازمان ملل متحد در میان کشورهای منطقه خاورمیانه اوضاع تعدادی از کشورها را در زمینه جرم پولشویی بسیار نگران کننده اعلام کرده که اسامی آنها عبارتند از: امارات متحده عربی، لبنان، بحرین، مصر و همچنین سازمان مزبور اعلام داشته است که اوضاع کشورهای سوریه، عربستان سعودی، قطر، کویت، عمان نیز چندان مطلوب نبوده و در زمینه جرم پولشویی باید تحت نظارت و کنترل قرار گیرند هر چند نام کشور ایران در لیست مزبور موجود نیست لکن باید اذعان داشت وضعیت کشور ایران نیز در زمینه پولشویی چندان مناسب به نظر نمیرسد. طبق آمارهایی که سازمان ملل متحد ارائه داده است بزرگترین تولید کننده تریاک و هروئین جهان را افغانستان اعلام نموده که ۲/۳ تولیدات تریاک و هروئین را شامل میگردد که به جهت هم مرز بودن این کشور با ایران ۸۰٪ تریاک و همچنین ۹۰٪ مرفین بالاجبار بدلیل هم مرز بودن و همسایگی با ایران از مرز ایران میگذرد که این امر صدمات بسیار شدید جانی و مالی به کشور ایران وارد میسازد. بر طبق آمار درآمد حاصله از قاچاق چای در کشور ایران ۲۰۰ میلیارد تومان و درآمد حاصله از قاچاق سیگار نیز سالانه حدود ۸۰۰ میلیون دلار تخمین زده شده است. در خصوص مواد مخدر باید گفت در بعضی از سالها درآمد حاصله از مواد مخدر از درآمد نفت ایران بیشتر بوده است. در ایران روزانه ۲ تن مواد مخدر مصرف میشود که رقم فروش این مقدار مواد مخدر به ۴۰۰ هزار میلیارد ریال میرسد. آمارهای غیررسمی نیز نشان میدهد سالانه ۶ میلیارد دلار کالای قاچاق از مبادی غیررسمی وارد کشور ایران میشود. در ایران عواید و پولهای حاصله از فعالیتهای مجرمانه و غیرقانونی از قبیل اختلاس، کلاهبرداری، ارتشاء، فرار مالیاتی، خرید و فروش مواد مخدر و قاچاق کالا و ارز بدلیل وجود نظام اداری ناکارآمد و بازار مالی و مبادلاتی گسترده غیررسمی، ضعف قوای نظارتی، تعدد مراجع تقنینی، عدم شفافیت نظام بانکی و مالی، عدم ضمانت اجرایی قوی و پیشگیرانه و فقدان عزم جدی در مبارزه با این پدیده براهتی در قالب فعالیتهای مالی و مبادلاتی تطهیر گشته و منشأ غیرقانونی آنها محو میگردد بنحوی که کشف و پیگیری آن دشوار می نماید. لازم بذکر است که سازمان بین المللی مبارزه با پولشویی موسوم به FATF که فی الواقع دارای ساختار بین الدولی است (inter governmental) و وابسته به سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) میباشد دارای ۳۱ عضو میباشد شامل ۲۹ کشور

آرژانتین، برزیل، دانمارک، فرانسه، استرالیا، اتریش، بلژیک، آلمان، فنلاند، سوئیس، هنگ کنگ، یونان، ایسلند، ایتالیا، ایرلند، لوکزامبورگ، سوئد، ژاپن، مکزیک، پرتغال، هلند، نروژ، اسپانیا، انگلستان، کانادا، سنگاپور، نیوزلند، آمریکا، ترکیه و دوسالمان بین المللی شامل اتحادیه اروپا و شورای همکاری خلیج فارس میباشد که هدف از تشکیل و ایجاد چنین سازمانی مبارزه با مظاهر مختلف فعالیت‌های مجرمانه و غیرقانونی است که به نوعی مخرب ساختار اقتصادی کشورها در سطح جامعه جهانی بوده و به نوعی به منظور مبارزه با فساد در عرصه بین المللی می باشد. اتحادیه اروپا در سال ۱۹۹۱ قانون مبارزه با پولشویی را به تصویب رساند که طی آن احراز هویت مشتریان در معاملات بیشتر از ۱۵ هزار یورو و گزارش معاملات مشکوک و نگهداری اسناد مالی را تا ۵ سال الزامی اعلام نمود. جرایم مقدم و منشأ که غالباً بیشتر از سایر جرایم دیگر در ایران زمینه ساز جرم پولشویی هستند عبارتند از: اختلاس، ارتشاء، کلاهبرداری، قاچاق مواد مخدر، واردات غیرقانونی، قاچاق کالا و ارز، اخذ کمیسیون و حساب سازی. از جمله جرائمی که طبق اعلام سازمان مبارزه با پولشویی (fatf) بعنوان جرایم منشأ و مقدم بر پولشویی مورد اشاره قرار گرفته عبارتند از: ۱- جرایم قاچاق کالا و واردات غیرقانونی یا واردات از طریق تقلب و پنهانکاری. ۲- فروش غیرقانونی اسلحه. ۳- اختلاس از صندوق دولت یا از منابع خصوصی. ۴- ایجاد حلقه های خرید و فروش انسان شامل خرید و فروش کودکان و زنان. ۵- برپا کردن روابط و امکانات تن فروشی زنان و مردان و دریافت منابع مالی از آن راه. ۶- دایر کردن قمارخانه های غیرمجاز. ۷- تقلب و سوءاستفاده های کامپیوتری. ۸- فروش اطلاعات. ۹- درآمدهای حاصل از جعل اسکناس و اوراق بهادار، صدور چکهای تقلبی و دریافت منابع هنگفت از بانکهای داخل بوسیله این چکها. ۱۰- اهدای پول به سازمانهای تروریستی.

بخش دوم

مراحل پولشویی: عملیات پولشویی مستلزم طی نمودن مراحل سه گانه ای است که شامل موارد زیر است: ۱- مکان یابی یا جاگذاری (placement) ۲- طبقه بندی یا لایه گذاری (layering) ۳- ادغام (integration)

۱- مکان یابی یا جاگذاری: این مرحله نخستین مرحله از اقدام به پولشویی بمشار میرود بدین نحو که در این مرحله تهیه کاران پول و عوائد نقدی حاصله از فعالیت‌های مجرمانه و غیرقانونی را بصورت فیزیکی وارد سیستم مالی مینمایند بنحویکه با این اقدام هرگونه ارتباط بین پولها و عوائد حاصله از فعالیت‌های غیرقانونی مزبور با جرم منشأ قطع گردیده که این امر با هدف از بین بردن منشأ غیرقانونی عوائد حاصله انجام میگردد، که به این مکانها در اصطلاح نام بهشت مالیاتی خوانده میشود. این مرحله برای مرتکبین جرایم منشأ و تهیه کاران بسیار حائز اهمیت است چراکه اصولاً هدف و انگیزه تهیه کاران از ارتکاب جرایم منشأ بهره برداری و انتفاع از پولها و عوائد حاصله از ارتکاب جرم است لذا در اینجهت مجرمین مخصوصاً در مواردی که جرایم منشأ بنحو بانندی و سازمان یافته انجام میگردد یافتن مکان و راهی که بتوان بدین طریق پولها و عوائد حاصله از جرم را مخفی و پنهان سازند بسیار مهم و حیاتی است. فلذا همانطور که گفتیم هرچه قوانین و مقررات کشوری از هر حیث در زمینه پولشویی ضعیفتر باشد و دارای نظام اداری ناکارآمد، آن مکان برای اقدام به پولشویی مساعدتر و به تعبیری بهشت تهیه کاران و مفسدان مالی خواهد بود. در سطح بین المللی کشورهای اتریش و سوئیس بدلیل داشتن مقررات بانکی آزاد مساعدترین شرایط را برای پولشویی دارند و به همین جهت متأسفانه بعنوان بهشت پولشویی در جهان اطلاق میشوند. در مقابل طبق آمار که از سوی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) ارائه گردیده است، کشور دانمارک رتبه اول در مبارزه با پولشویی در جهان را به خود اختصاص داده است این در حالی است که رتبه ایران در این گزارش آمار از میان ۱۰۰ کشور مورد بررسی سازمان مزبور، در ردیف ۸۶ مبارزه با پولشویی قرار دارد!!! . جفری رابینسون مرحله مکان یابی را مرحله "فرورفتن" خوانده است.

۲- مرحله طبقه بندی یا لایه گذاری: مرحله ای است که در آن در اثر نقل و انتقالات متعدد و پیاپی و یکسری فعالیت‌های مبادلاتی، پولها و عوائد و درآمدهای غیرقانونی ناشی از فعالیت‌های مجرمانه تغییر وضعیت داده و بانقل و انتقالات این وجوه بین بانکها و موسسات مالی، کشف و منشأ غیرقانونی فعالیت مجرمانه دشوار مینماید چراکه با این عمل رد پولها و عوائد نامشروع پنهان مینماید. در این مرحله وجوه و اموال نامشروع به اموال مشروع و قانونی تغییر وضعیت میدهند.

۳- مرحله ادغام: مرحله انتهائی فرآیند پولشویی است که در آن پولها و عوائد نامشروع حاصله از فعالیت های مجرمانه در اثر مبادلات تجارتي وقانونی به بدنه بازار مالی واقتصادی تزریق وترکیب شده ودرشرکتهای تجاری در قالب فعالیت های قانونی سرمایه گذاری میگردد. در این مرحله جرم پولشویی به تمام وکمال به منصفه ظهور میرسد. پس از اتمام مراحل پولشویی است که این فرآیند آثار شوم خود را بر بدنه اقتصادی وسیاسی وفرهنگی واجتماعی کشورها هویدا میسازد، آثار شوم ومخربی چون :

۱- بی ثباتی در اقتصاد وبازارهای مالی کشورها و کاهش در میزان تقاضای پول و کاهش سرانه تولید ناخالص ملی. ۲- تضعیف عملکرد نظارتی دولتها بر سیاست هاوبرنامه های اقتصادی کشور. ۳- کاهش شدید درآمد ومنابع مالی دولتها ودروعوش رشد فعالیت های زیرزمینی بدلیل ثبت نشدن در نرخ سرانه تولید ناخالص ملی. ۴- فساد ساختاری در بدنه حکومت. ۵- عدم اعتماد مردم بر سیاست های دولتها. ۶- بی اعتباری دولتها وحکومتها در عرصه بین المللی. ۷- تغییر شدید نرخ بهره وانتقال غیر قابل پیش بینی سرمایه میان کشورها وتوزیع نا عادلانه درآمد میان اقشار مختلف جامعه وبالتبع ایجاد اختلاف شدید طبقاتی و...

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر به شیوه کتابخانه ای بوده است.

در این تحقیق برای جمع آوری اطلاعات وآمار لازم از منابع کتابخانه ای بهره گرفته شده است.

یافته های تحقیق

تحقیق حاضر قصد دارد تا به بررسی علل وعوامل ایجاد جرم پولشویی واینکه چرا در بعضی جوامع این پدیده شیوع وگسترش بیشتری داشته واینکه راههای مبارزه با این جرم کدامند ونواقص قوانین موضوعه کشور ایران در مبارزه با این جرم واینکه اصولا راهکار پیشگیری از وقوع این جرم چیست بپردازد.

سوالات تحقیق

- ۱- چرا امروزه جرم پولشویی بعنوان جرمی فراملی نیز خوانده می شود؟
- ۲- راههای مبارزه با جرم پولشویی کدامند؟
- ۳- آثار و پیامدهای منفی جرم پولشویی کدامست؟
- ۴- نظریاتی که در مورد چگونگی پیدایش واژه پولشویی از سوی اندیشمندان ارائه گردیده کدامند؟
- ۵- کدامیک از سازمانهای بین المللی بلحاظ اهمیت جرم پولشویی اقدام به وضع قوانین نموده وآن قوانین کدامند؟
- ۶- عدم برخورد جدی نهادهای قضایی وانتظامی بامجرمین پولشویی چه عواقب و پیامدهایی را در پی دارد؟
- ۷- در ابتداء جرم پولشویی منحصر به کدامیک از جرایم منشاء بوده است؟
- ۸- در کنوانسیون پالمونظر کشورهای عضو در مورد جرم پولشویی ونحوه برخورد بامجرمین پولشویی چه بوده است؟
- ۹- نقش مجامع وسازمانهای بین المللی در پیشگیری ومبارزه با جرم پولشویی چیست؟ و اولین قانونی که در آمریکای شمالی در مورد پدیده پولشویی به تصویب رسید کدامست؟

۱۰- دلایل گسترش پدیده پولشویی در جهان چیست؟

۱۱- طبق گزارش سازمان ملل متحد جرم پولشویی در کدام منطقه از جهان شیوع بیشتری داشته و علت آن چیست؟

۱۲- دلایل شیوع جرم پولشویی در ایران کدامند؟ و راهکارهای مبارزه با آن چیست؟

۱۳- جرایم منشاء و مقدماتی که در ایران بیشتر از سایر جرایم زمینه ساز ایجاد جرم پولشویی می باشند کدامند؟ در آیین نامه سازمان مبارزه با پولشویی (fatf) به کدام جرایم منشاء که زمینه ساز ایجاد جرم پولشویی هستند اشاره گردیده است؟

۱۴- مراحل پولشویی کدامند و فرآیند عملیاتی ایجاد این جرم چگونه است؟

۱۵- دلایل و اهداف عمده مجرمین از ارتکاب جرم پولشویی چیست؟

۱۶- دلایلی که مجرمین پولشویی در برخی کشورها آسانتر از جاهای دیگر مبادرت به پولشویی می نمایند کدام است؟

روشهایی که مرتکبین پولشویی جهت تطهیر پول انجام میدهند متفاوت است که از جمله این روشها میتوان به روش سرمایه گذاری مستقیم در بانکها و موسسات مالی و یا خرید وسایل مبادلاتی مانند چک و سفته و غیره وسپرده گذاری کردن آن در جاهای دیگر و همچنین روش سرمایه گذاری در بازار سهام و اوراق قرضه و بازار طلا و نقره و بنگاههای تولیدی و تجاری و همچنین تاسیس موسسات خیریه جعلی به منظور جلب پولها و عوائد باهدف تطهیر و شرکت در مزایده های اجناس گران قیمت و عتیقه یا هنری و انتقال پولها و عوائد حاصله به مکانهایی که جهت تطهیر مناسب است و به اصطلاح بهشت پولشویان خوانده میشود. روش دیگر که روش جدید و نوپایی است روش پرداخت از طریق شبکه های اینترنتی و مخابراتی و ماهواره ای است که در این روش پرداخت مبالغ و وجوه بصورت غیر حضوری و بی نام بوده بنحویکه پولشویان در این شیوه مبالغ کلانی را از طریق این سیستم های شبکه ای جابجا کرده و عوائد نامشروع و غیر قانونی بدین طریق در قالب فعالیت های قانونی تطهیر می گردند. روش دیگر روش اس مورفینگ است بدین معنا که عوائد و پولها به مبالغ کوچکتری تقسیم گردیده و از سیستم مالی خارج میگردند و سپس بعد از انجام عملیاتی مجدداً به آن تزریق میشوند. اصلاح ساختار مالیاتی کشورها، نظارت بر ارزهای خارجی توسط دولت، اجرای دقیق قوانین ضد پولشویی، کنترل مراجع نظارتی بر اجرای صحیح مقررات در این بخش، استفاده از تکنیک های IMF در زمینه فرمول بندی قوانین و مقرراتی که بانکهای مرکزی و تجاری و ارزی توسط آنان اداره میگردند، کمک و حمایت مالی دولت در ورود شرکتهای قانونی بر عرصه اقتصادی که بتواند با شرکتهای تحت سلطه تبهکاران و مفسدین مالی رقابت نمایند، استقرار نظام اداری و دولتی بر اساس شایسته سالاری و وجود دستگاه عدالت کیفری و نهاد قوه قضاییه قدرتمند و مستقل از جمله راههای مبارزه با پدیده پولشویی بشمار میرود.

در مبنای فقهی و حقوقی اسلام صراحتاً به جرم پولشویی اشاره ای نشده است لکن قرآن کریم حکم کلی چنین اعمال گناه آلود و فساد انگیز را در سوره مبارکه نساء آیه شریفه ۲۹ بعنوان خوردن مال به وجه باطل (اکل مال بباطل) حرام اعلام فرموده است، آنجا که میفرماید: "لا تاكلوا اموالکم بینکم بالباطل..." لذا در آموزه های دین مبین اسلام این عمل منع و نهی گردیده است. اصل ۴۹ قانون اساسی ایران صراحتاً دولت را موظف به رسیدگی به جرایم ناشی از ثروتهای نامشروع و غیر قانونی نموده چرا که مقرر میدارد: "دولت موظف است ثروتهای ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار و... را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن اوبه بیت المال بدهد..." این حکم با وحدت ملاک در مورد جرم پولشویی نیز مصداق داشته و محاکم ایران مکلفند تکلیف اموال و ثروتهای نامشروع حاصله از ارتکاب جرایم را مشخص نمایند. همچنین ماده ۱۴ قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی مصوب ۱۳۶۳/۰۶/۱۷ مقرر نموده: "هرگاه نقل و انتقال اموال موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی به منظور فرار از مقررات این قانون باشد پس از اثبات باطل و بلا اثر است. انتقال گیرنده در صورت مطلع بودن و انتقال دهنده به مجازات کلاهبرداری محکوم خواهد شد." نظریه پردازانی چون شاپورین شتا و پروماریوس معتقدند: "کنترل فساد از طریق قانونی ممکن

نیست و تنهاراه حل و مهمترین راه حل، کنترل فساد از طریق نیروهای اطلاعاتی سالم است. "جایگزینی کارت اعتباری بجای پول نقد در معاملات کلان، الزام به احراز هویت مشتریان توسط بانکها و موسسات مالی، اصلاح مقررات مالی و بانکی، اصلاح ساختار بانک مرکزی و موسسات تجاری و مالی یکپارچه سازی و بروز کردن اطلاعات مربوط به کشف جرم و فراهم آوردن امکانات جهت شناسایی مسیر مبادلاتی وجوه و نقود از مبدا تا مقصد از جمله روشهای پیشگیری از جرم پولشویی بشمار می آیند هرچند جرم پولشویی سابقه چندانی نداشته و جرم جدیدی بشمار میرود که سابقه آن بیشتر به نیمه دوم قرن بیستم باز میگردد لکن در آموزهای کیفری اسلام در مواردی چند مذمت آن اشاره رفته است که از آن جمله میتوان قضیه عثمان را برشمرد زمانی که او عطایای بسیار زیادی را از بیت المال خودسرانه به خویشان و نزدیکان و وابستگان خود بخشیده بود که این امر بشدت مورد نکوهش امیرالمومنین حضرت علی بن ابیطالب (ع) قرار گرفت و خطاب به آنان فرمود آنچه از بیت المال به خویشان و نزدیکان و وابستگان خود بخشیده اگر آن را بیایم همه را به صاحبانش برمیگردانم اگرچه زانی را با آن کابین بسته و یا کنیزانی را با آن خریداری کرده باشند. در این مورد همچنان که میبینم حضرت علی (ع) در مورد بیت المال بدون هیچگونه اغماضی رعایت حق را فرموده و اموال مزبور را به صاحبانش باز گرداند این عمل که در پی تصاحب و تملک نامشروع توسط عثمان در آن زمان صورت گرفت همان جرم پولشویی امروزی است چراکه تصاحب و تملک ناحق اموال بیت المال به عنوان جرم منشأ و مقدم موجب به جریان انداختن این پولها و اموال کثیف در مجاری مشروع به عنوان قرارداد آنان به نام مهریه زنان یا خریداری کنیزان که از مصادیق تطهیر پول است بشمار می آید همچنین در قرآن کریم در قسمت انتهایی آیه ۲ سوره مبارکه نساء اشاره ای به منع از انجام این فعل قبیح شده است آنجا که می فرماید "واتوا الیتامی اموالهم ولاتتبدلوا الخبث بالطیب ولاتاکلوا اموالهم الی اموالکم ... مال بد را به مال خوب تبدیل نکنید. در ایران طبق ماده ۴ قانون مبارزه با پولشویی از لحاظ اداری امر جمع آوری و پردازش اخبار و اسناد و مدارک و اطلاعات و شناسایی معاملات مشکوک در جهت هماهنگ کردن دستگاههای ذیربط بعهده شورائی بنام شورای عالی مبارزه با پولشویی است که بریاست وزیر اموراتصادی و دارائی و با عضویت وزیران بازرگانی و اطلاعات و کشور و رئیس بانک مرکزی میباشد. لکن رسیدگی قضائی به جرم پولشویی و جرایم مرتبط به آن طبق ماده ۱۱ قانون اخیر در صلاحیت شعبی از دادگاههای عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استانها قرار دارد. ایرادی که در این امر متصور است آن است که با توجه به اینکه وظیفه تعقیب و پیگیری و دستگیری مجرمین و مرتبطان این جرم با قوه قضائیه و وزارت دادگستری بعنوان دستگاه عدالت کیفری میباشد لکن هیچ نماینده ای از نهادهای اخیرالذکر از اعضاء شورای عالی مبارزه با پولشویی نیستند. جرم پولشویی بلحاظ آثار و پیامدهای منفی که در عرصه های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور دارد و از آن جهت که به سبب انجام اعمال متقلبانه به نوعی ایجاد احساس آسودگی از بدام افتادن در چنگال دستگاه عدالت کیفری برای مرتکبین جرایم منشأ می نماید لذا عزم جدی مسوولان قوای سه گانه کشور را جهت اجرای هر چه بیشتر و بهتر مقررات و قوانین مربوطه به مبارزه با پولشویی مصوب مرجع قانون گذاری ایران و مقررات مراجع سازمانهای بین المللی از جمله سازمان ملل متحد را می طلبد که در این جهت لازم است از تجربیات کشورهای توسعه یافته و توصیه های سازمان ملل متحد نیز در زمینه مبارزه با پدیده پولشویی بهره جست چراکه این جرم علاوه بر اینکه بر مسائل اقتصادی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور در عرصه ملی و فراملی تاثیر منفی میگذارد بلکه آثار زیانباری بر امنیت ملی کشور و اعتبار کشورها در عرصه بین المللی وارد میسازد. لذا وظیفه قوای سه گانه و نهادهای مسوول حکومت و مقامات رسمی کشور است که با اتخاذ تدابیر و سیاست جنائی خاص بدون هیچ اغماضی تمامی سعی خویش را جهت خشکاندن ریشه این جرم و اجرای دقیق اقدامات پیشگیرانه بعمل آورند. اقدامات پیشگیرانه ای چون ثبت وضبط فعالیتهای کلان اقتصادی، نظارت دقیق و همه جانبه بانک مرکزی بر کلیه بانکها و موسسات مالی و اعتباری سراسر کشور بعنوان مرجع مافوق، تعدیل قاعده حفظ اسرار بانکی، ثبت خلاصه معاملات در دفتر املاک، اصلاح ساختار نظام مالیاتی و اجرای طرح کاداستر، بازرسی و نظارت دقیق و همه جانبه بر مبادی رسمی و غیر رسمی ورود و خروج کالاها و گمرکات کشور، اصلاح ساختار نظام مالی و بانکی کشور، ردیابی مبادلات و انتقال وجوه و مبالغ کلان از حسابهای بانکی و گزارش عملیات مشکوک توسط بانکها و موسسات مالی و بانکی کشور با رعایت حفظ حریم خصوصی افراد و قاعده تعدیل حفظ اسرار بانکی اقدامات پیشگیرانه و همچنین شدت عمل در برابر جرایم مقدم یا منشأ بعنوان مسبب و عامل محرکه جرم

پولشویی چراکه علی القاعده پدیده پولشویی در راستای جرم منشأ انجام میگیرد و تاجر مقدم و منشأ فعلیت نیابد جرم پولشویی نیز صورت نخواهد گرفت و اصولاً انگیزه ای برای ارتکاب این جرم وجود نخواهد داشت. هر جرم برای تحقق نیاز به عناصر سه گانه قانونی و مادی و معنوی دارد که این امر در مورد جرم پولشویی نیز مصداق دارد در این خصوص عنصر قانونی جرم پولشویی در ایران قانون مبارزه با پولشویی مصوب سال ۱۳۸۶ مجلس شورای اسلامی می باشد. مصادیق عنصر مادی جرم پولشویی نیز در بندهای سه گانه ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی اشاره گردیده است که شامل تحصیل، تملک، نگهداری، یا استفاده از عواید حاصله از فعالیت‌های مجرمانه و غیر قانونی و تبدیل، مبادله، انتقال عواید حاصله از جرم بمنظور پنهان کردن منشأ غیر قانونی و اخفاء یا پنهان کردن یا کتمان کردن ماهیت واقعی منبع، منشأ، محل، جابجایی یا مالکیت عواید حاصله از جرم می باشد. در خصوص عنصر معنوی یا روانی جرم پولشویی نیز باید اذعان داشت که جهت تحقق جرم پولشویی مرتکب علاوه بر سوء نیت عام که همان اراده آگاهانه در ارتکاب عمل پولشویی است، احراز سوء نیت خاص یعنی خواست تحقق نتیجه مجرمانه پولشویی که همان مشروعیت و قانونی جلوه دادن عواید و اموال نامشروع حاصله از ارتکاب جرم منشأ است باید محقق گردد یعنی مرتکب با علم و عمد و با سوء نیت بانجام اعمالی سعی در مخفی نگه داشتن و کتمان نمودن منشأ غیر قانونی وجوه و نقود و اموال حاصله از جرم را داشته باشد. نکته ای که حائز اهمیت است آنست که چنانچه دولتها و قوای حاکمه و دستگاه عدالت کیفری و مراجع تصمیم گیری با اعمال سیاست جنایی خاص عزم خویش را در ریشه کن کردن پولشویی بکار گیرند و به مبارزه جدی با پولشویان اقدام نمایند فی الواقع هم با جرایم مقدم و منشأ از قبیل جرایم سازمان یافته و جرایم قاچاق کالا و مواد مخدر و قاچاق انسان و اختلاس و... و هم با فساد اداری از جمله ارتشاء که تسهیل کننده پدیده پولشویی هستند مبارزه صورت گرفته است. مجازات جرم پولشویی طبق ماده ۷ قانون مبارزه با پولشویی ایران و تبصره های آن، علاوه بر استرداد درآمد و عواید حاصله از ارتکاب جرم مشتمل بر اصل و منافع حاصل از جرم به جزای نقدی به میزان یک چهارم عواید حاصله از جرم می باشد. ایرادی که در این امر متصور است. در مورد میزان مجازات مرتکبین پولشویی است که بنظر بسیار مجازات خفیف محسوب و فاقد اثر بازدارندگی که یکی از اهداف مجازات است، می باشد و با عنایت به آثار مخرب و زیانبار پولشویی که بر بدنه اقتصادی کشورها و اقتصاد جهانی وارد می سازد و به نوعی اختلال در سیستم اقتصادی کشورها محسوب می شود می بایست قانونگذار ایران مجازات شدیدتری را در این خصوص وضع می نمود چراکه چنین مجازاتی به نوعی موجب تجری مرتکبین می گردد فلذا جادار قانونگذار ایران در این خصوص با تامل بیشتر پیرامون آثار زیانبار چنین جرمی، مجازاتی متناسب با جرم پولشویی و نتایج حاصله از آن تعیین و اقدام به بازنگری نماید.

بحث و نتیجه گیری

پولشویی یا تطهیر پول فعالیت مجرمانه کلان، گروهی، مستمر و دراز مدت اطلاق می گردد که می تواند از محدوده سیاسی یک کشور نیز فراتر رود. پولشویی به مجموعه اعمالی گفته می شود که در فرآیند آن معاملات و درآمدهای نامشروع جلوه ای کاملاً قانونی می گیرند تا از تعقیب و مجازات قانون خلاصی یابند. فرایند پولشویی ممکن است به صورت جداگانه یا به طور همزمان اتفاق افتد. چگونگی استفاده از این مراحل به سازوکارهای موجود برای پولشویی و شرایط سازمانهای مجرم بستگی دارد. از جمله مشکلاتی که پولشویی برای جامعه به وجود میآورد، گسترش فساد اداری و رشاء و ارتشاء و اختلاس، کاهش اشتغال مولد، اختلال در روند سرمایه گذاری، بی ثباتی اقتصادی، رشد تورم و افزایش فاصله طبقاتی را می توان ذکر کرد همچنین عدم مبارزه با پولشویی موجب شیوع بیشتر جرایم شده و تمایل به سرمایه گذاری در فعالیت‌های مولد را کاهش داده و موجب تضعیف بنیان های اقتصادی کشور می گردد. در ایران هر چند برخی مخالف قانون پول شویی هستند و معتقدند که با وجود اصل ۴۹ ق ۱۰. نیازی به قانون پول شویی نیست و در ضمن با نظام پولی مالی ایران همخوانی ندارد ولی باید گفت که کشور ما هم به توجه به این که در معرض ارتکاب رفتارهای مجرمانه ای چون خرید و فروش مواد مخدر قاچاق کالا و ... می باشد که به دلیل فقدان الزامات قانونی، به سادگی در قالب فعالیت های مالی و سرمایه گذاری تطهیر می گردد؛ بنابراین قوانین موجود برای مبارزه با این جرم کافی نمی باشد.

منابع

- ۱- ساکی، محمد رضا، حقوق کیفری اقتصادی، انتشارات جنگل چاپ دوم ۱۳۹۰
- ۲- فساد و دولت، علت ها و پیامدها و اصلاح، مولف سوزان رز-اکرم، مترجم منوچهر صبوری، نشر میزان چاپ اول ۱۳۸۵
- ۳- آشنایی با جرم پولشویی، معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه، انتشارات جاودانه چاپ سوم ۱۳۹۰
- ۴- رفیع پور، فرامرز، سرطان اجتماعی فساد، انتشارات شرکت سهامی انتشار چاپ دوم ۱۳۸۸
- ۵- سایت علمی و تحقیقاتی آفتاب www.aftab.ir
- ۶- سایت علمی و پژوهشی آسمان
- ۷- مقاله پولشویی، جرم انگاری یا جرم زدایی، فرصت ها و هزینه های سیاست کیفری، نویسنده مختار معروفی
- ۸- سایت www.prozhe.com
- ۹- طرح مطالعاتی مبارزه با جرم پولشویی، مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی
- ۱۰- جفری رابینسون، شستشوی پول آلوده ترجمه آلبرت برناردی، کلک آزادگان، چاپ اول ۱۳۸۱
- ۱۲- باسورت دیویس، روان و وسالت مارش، گراهام، پولشویی چاپ اول ترجمه نصراله امیربشیری، معاونت آموزش ناجا ۱۳۷۶